

МОДЕЛЬ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ПЕРФЕКЦІОНІЗМУ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ОСОБИСТОСТІ ОФІЦЕРА

Кузіна В.Д. Модель взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності особистості офіцера. В статті розглянуто психологічні особливості емпіричних показників перфекціонізму та професійної ідентичності особистості у дослідженнях українських та зарубіжних вчених. Показано роль професійних домагань, прагнень до реалізації мети, незалежності та орієнтації на власні стандарти, задоволення від діяльності як показників розвитку нормального або патологічного перфекціонізму. Визначено значення професійних уявлень, самоствавлення для розвитку професійної ідентичності особистості офіцера. Розроблено модель взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності офіцера за когнітивно-рефлексивним, суб'єктно-особистісним, операційно-регуляційним, результативно-діяльним критеріями.

Ключові слова: особистість, перфекціонізм, професійна ідентичність, офіцер, критерій, показник, модель.

Кузіна В.Д. Модель взаимосвязи перфекционизма и профессиональной идентичности личности офицера. В статье рассмотрены психологические особенности эмпирических показателей перфекционизма и профессиональной идентичности личности в исследованиях украинских и зарубежных ученых. Показана роль профессиональных притязаний, стремления к реализации цели, независимости и ориентации на собственные стандарты, удовлетворения от деятельности как показателей развития нормального или патологического перфекционизма. Определено значение профессиональных представлений, самоотношения в развитии профессиональной идентичности личности офицера. Разработана модель взаимосвязи перфекционизма и профессиональной идентичности офицера по когнитивно-рефлексивному, субъектно-личностному, операционально-регуляционному, результативно-деятельностному критериям.

Ключевые слова: личность, перфекционизм, профессиональная идентичность, офицер, критерий, показатель, модель.

Постановка проблеми. Як показали результати проведених досліджень, перфекціоністські настанови особистості офіцера впливають на процес професійної ідентифікації. Розвинений деструктивний перфекціонізм, що виявляється у певних особистісних рисах офіцера, заважає становленню активної та стійкої професійної ідентичності, сприяє порушенню механізмів ідентифікації, застряганню на рівні невиразної професійної ідентичності зі статусом мораторію або дифузної професійної ідентичності. *З метою поглибленого вивчення* впливу перфекціоністських настанов, що втілені у змістових аспектах особистісних рис офіцера, на розвиток його професійної ідентичності проаналізовано наукові праці для розроблення моделі критеріїв та показників емпіричного дослідження. Зазначена модель сприятиме більш повному комплексному та системному дослідженню емпіричних показників змістових характеристик перфекціонізму як чинника розвитку професійної ідентичності офіцерів Збройних Сил України.

Формулювання мети і завдань статті. Метою статті є розроблення моделі взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності офіцера на основі внутрішньо-впорядкованої і цілісної системи критеріїв та показників.

Виклад методики і результатів дослідження. Життєві прояви особистості, у тому числі й професійна діяльність, обумовлені намірами та домаганнями особистості, що впливають на її внутрішній світ. Прагнення виразити себе в професійній діяльності є однією з основних потреб кожної особистості. Перфекціоністські настанови, як прагнення слідувати надмірно високим стандартам, досягати досконалості реалізуються через висування самому собі й оточенню надмірно високих вимог, що проявляються в професійних домаганнях особистості офіцера. Поняття «домагань» розкривається як прагнення, претендування досягати чогось (статусу, мети, результату діяльності), визнання за відсутності підстав для цього, наполегливо добиватися чого-небудь [12]. Рівень домагань, що на нашу думку безпосередньо може визначати змістові особливості перфекціонізму, розглядається через: ступінь труднощів, спільну мету серії майбутніх дій (ідеальна мета); вибір мети наступної дії, сформованої внаслідок переживання успіху (неуспіху) попередніх дій (рівень домагань у даний момент); бажаний рівень самооцінки (рівень «Я») [9, с. 417; 10, с. 456-457]. Цінним у даному контексті є положення Ф. Хоппе, що рівень домагань є «сукупністю очікувань, цілей та домагань стосовно майбутніх власних досягнень» [4, с. 3]. Втілення особистісного смислу в професійній діяльності через усвідомлення власних цілей та формулювання завдань є критерієм професійного самоздійснення, механізмом реалізації якого і є життєві (професійні) домагання особистості. Конституювання особистістю себе, як професіонала, детерміноване суб'єктною взаємодією з професійною реальністю у творчому реконструюванні свого перспективного професійного розвитку та зростання [15]. Професійні домагання особистості розмежовуються за змістом мотиваційно-сислової регуляції діяльності, коли професія є ресурсом самоздійснення (у вузькому змісті), або за проєкцією системи життєвих домагань у професійне життя – суб'єктного ставлення до власного майбутнього (у широкому змісті) [13, с. 144].

Р. Фрост зі співавторами на основі емпіричних досліджень виявили, що негативний ефект проявляється у таких показниках соціально обумовленого перфекціонізму (за П. Хьюітом-Г. Флеттом), як «заклопотаність помилками», «батьківська критика», «батьківські очікування» та «сумніви в діях», відображені у факторі «неадаптивна заклопотаність оцінками» та прямо корелюють з «загальною депресією» за А. Беком. Позитивний ефект проявляється у таких показниках «Я-адресованого» перфекціонізму (за П. Хьюітом-Г. Флеттом), як «особистісні стандарти», «організація» за моделлю Р. Фроста, що відображені у факторі «позитивне прагнення» [17].

За Д. Хамачеком, здоровий перфекціонізм позитивним чином пов'язаний з конструктивними прагненнями особистості до досягнень й адаптивними якостями [18].

Дослідження О.О. Лози показують, що конструктивний (здоровий) перфекціонізм відрізняється від неконструктивного (нездорового) (за Р. Вінтером) наявністю у суб'єкта реалістичного підходу до життя, прагнення досягти того, що можна досягнути, очікування успіху, концентрації на процесі діяльності, прагнення виконувати завдання якомога краще, сприймання життя як виклику, розумного прийняття критики, навчання на помилках, цінування особистісних характеристик [8, с. 28]. За результатами власних досліджень О.О. Лоза виокремлює у структурі перфекціонізму: високі особистісні стандарти, що відображають бажання бути досконалим; поляризацію мислення, що характеризує жорстке ставлення до помилок. При цьому вони проявляються за

адресацією (направленість на себе – «Адресація Я» та на інших «Адресація Інші») та за сферою прояву (міжособистісні стосунки та діяльність) [8, с. 63].

О.А. Золотарьова [5] виокремлює критерії нормального і патологічного перфекціонізму, що проявляються в окремих показниках. Зокрема для нормального перфекціонізму характерними будуть такі характеристики як: наявність активної життєвої позиції і впевненості у власних силах подолати стрес; схильності розглядати потенційні загрози як виклики, що містять нові можливості та шляхи вирішення проблеми; здатності приймати зміни у житті та успішно орієнтуватися у нових ситуаціях, готовності ризикувати за умови відсутності гарантій на успіх; переживання щастя, осмисленості та задоволеності життям; позитивних очікувань майбутнього і прагнень до реалізації мети; переживання самототожності, визнання та прийняття власних ресурсів і обмежень; незалежності та орієнтації на власні стандарти, впевненості у можливість вибору життєвого шляху; особистісного зростання і відчуття безперервного розвитку, самовдосконалення і реалізації власного потенціалу; переживання наповненості енергією і життям.

Для патологічного перфекціонізму характерним буде наявність дещо протилежних характеристик: втрати самовладання в складних життєвих ситуаціях, невпевненості у собі; відчуття безпорадності та схильності до непродуктивної поведінки або відмови від вирішення проблеми в ситуації загрози; неготовності ризикувати, страху нових і невизначених ситуацій, нездатності виокремлювати нові знання та досвід зі складних життєвих ситуацій; відчуття незадоволеності життям і безглуздості життя; відсутності чіткої часової перспективи з перевагою негативних міркувань про минуле та безнадійне ставлення до майбутнього; відчуття самовідчуження, невдоволеності собою і розчарування; заклопотаності очікуваннями й оцінкою інших, переживання відсутності вибору, неконтрольованості, непідвладності життя; переживання особистісної стагнації та відсутності відчуття особистісного прогресу, зацикленості на ідеї довершеності; відчуття вичерпаності ресурсів [5].

За результатами досліджень Є.П. Ільїним описані такі критерії здорового та патологічного перфекціонізму, що відображені в конкретних показниках. Зокрема здоровий перфекціонізм вчений розкриває через такі критерії: мотиваційний (показниками є реалістично високі стандарти та домагання), когнітивний (втільнений у зрілих когнітивних схемах, а саме: диференціювання і точне сприйняття очікувань та вимог збоку інших; розвинена здатність до децентрації, реалістичні уявлення про діапазон можливостей людини; рівномірнісне відтворення успіху та невдачі, усвідомлення неминучості й корисності помилок; градуйовані уявлення про результативність власної діяльності), афективний (показниками є переживання задоволення від діяльності, надія на успіх, помірна стресогенність повсякденного життя), поведінковий (адаптивні тактики вибору цілей в діапазоні помірно важких, де прагнення до успіху реалізується максимально продуктивно; помірна мобілізація копінг-ресурсів з переважанням активних копінг-стратегій) [6, с. 82-83].

Патологічний перфекціонізм при цьому вчений розкриває через такі критерії: *мотиваційний* (показниками є надмірно високі стандарти і домагання), *когнітивний* (дисфункціональні когнітивні схеми: викривлені соціальні когніції – сприйняття інших, як тих, хто делегує зависокі очікування («примушення до досконалості»), персоналізація – перманентне порівняння себе з іншими людьми з орієнтацією на найбільш успішних («життя в режимі порівняння»), негативна селекція – вибіркова концентрація на невдачах та помилках («помилка – ознака некомпетентності»), поляризоване мислення – дихотомічна оцінка результатів діяльності («прекрасно або жахливо», «все або нічого»),

афективний (показниками є симптоми депресії, тривоги, страх невдачі, висока соціальна тривожність, висока екзаменаційна тривожність, інтенсивний повсякденний стрес), *поведінковий* (неадекватний рівень домагань, захисні тактики уникання невдачі: чергування вибору занадто важких та дуже легких цілей; надмірна мобілізація копінг-ресурсів з переважанням унікаючих-копінг стратегій, прокрастинації та соціального уникання) [6, с. 82-83].

Тому для офіцерів з виразними показниками здорового перфекціонізму характерним буде нормальне адаптивне функціонування у військово-професійній діяльності, що проявлятиметься у відчутті задоволення від прикладених зусиль, прагнення бути успішними у справі, не будучи надто скрупульозними, якщо ситуація дозволить. Такий успіх в діяльності буде приносити офіцеру почуття задоволення від добре зробленої роботи й підвищуватиме самооцінку, а постановка реалістичних розумних цілей дозволить радіти власній силі, емоційно залучатися до діяльності, підвищувати таким чином її якість і досягати відмінного результату.

У дослідження організаційної ідентифікації проведених Б. Ешфортом і Ф. Маелом вона переставлена як специфічна форма соціальної ідентифікації через сприйняття своєї приналежності індивідом до організації, визначення себе в термінах цієї організації [19, с. 104]. На їх думку саме така організація може забезпечити суб'єкту усвідомлення себе не тільки у професійній діяльності на робочому місці, але й за її межами.

Професійне спілкування й досвід впливають на становлення й розвиток професійної ідентичності, що відображається через мовленнєві засоби через «Я-образ» й спрямований у часі в теперішнє та майбутнє [16, с. 113]. Для досягнення цілісної професійної ідентичності важливим є узгодження часових модусів професійного «Я-образу» («Я-в-минулому», «Я-в-теперішньому» і «Я-в-майбутньому»), при цьому на думку К.О. Абульханова-Славської особлива роль у цій часовій структурі належить саме майбутньому, що і визначає напрям професійного розвитку особистості [1].

О.Є. Блинова [2], А.С. Борисюк [3], О.В. Радзімовська [11] описують різні прояви професійної ідентичності, що можуть бути представлені на когнітивному, емоційному та поведінковому рівнях. Зокрема на основі проведених авторами досліджень можемо зазначити, що когнітивний критерій передбачатиме розвиток конгруентних уявлень себе-професіонала в системі діяльності на основі сформованого професійного «Я-образу», професійною самооцінкою (здібностей та професійно важливих якостей), індексами самореалізації та самоактуалізації особистості, прийняттям норм, цінностей, правил, моделей своєї професії. Емоційний критерій передбачатиме диференціацію професійних завдань, способів і засобів їх виконання на основі емоційно-оцінного ставлення до себе-діяча, відчуття власної компетентності, ефективності, особистої впливовості, задоволеність працею, професією, кар'єрою, собою. Поведінковий критерій має втілюватися через інструментальне самовизначення в оволодінні методами, методиками і технологіями професійної діяльності, особистісні смисли та цінності.

Важливим аспектом у контексті визначення показників емпіричного дослідження досягнутої професійної ідентичності є проблема усвідомлення офіцером своєї причетності до військово-професійної діяльності, відчуття важливості здійснюваного ним вкладу в розвиток та забезпечення ефективної обороноздатності держави. Сучасне розуміння концептуальних засад проблеми зв'язку професійної самосвідомості й ефективності професійної діяльності вироблене завдяки роботам українських та зарубіжних вчених. Провідні дослідження професійної самосвідомості та професійної діяльності офіцера, представлені у роботах сучасних українських вчених (М.С. Корольчук, Г.В. Ложкін, С.Д. Максименко, В.І. Осьодло, В.В. Стасюк, М.І. Томчук,

В.В. Ягупов та ін.), свідчать про вплив на ефективність військово-професійної діяльності таких особистісних характеристик як стресостійкість, своєчасна адаптація до швидкоплинних змін соціального та професійного середовища, суб'єктна активність, відчуття своєї значущості, самоефективність, професійна компетентність та самореалізація, авторитетність, професійний імідж тощо. Перебуваючи у складному ієрархічному зв'язку на різних етапах персоногенеза зазначені характеристики є компонентами соціально-психологічної затребуваності особистості [7, с. 68-69].

Для затребуваної особистості на думку С.В. Камінської притаманні такі особистісні риси як: позитивне ставлення до себе – значущого для інших (колег, керівництва, близького соціального оточення) компетентного професіонала й позитивне сприймання такого ставлення, задоволеність реалізацією професійного потенціалу, оцінювання суспільної корисності результатів своєї професійної діяльності [7].

Професійна затребуваність особистості за О.В. Харитонову, Б.А. Ясько є багаторівневою, ієрархічною метасистемою суб'єктивних ставлень до себе як до «значущого для інших» професіонала, що пов'язана з такими психологічними утвореннями як активність, зміст, цінність, зовнішнє середовище, спілкування, професійна діяльність і ін. [14, с. 45]. Рівень розвитку професійної затребуваності особистості обумовлює усвідомленість та осмисленість життя, виразність базових переконань, параметрів життєстійкості та самоствавлення; орієнтованість на соціальну корисність, досягнення соціального статусу, спрямованість на справу; конструктивну копінг-поведінку, адаптивність особистості в цілому [14, с. 74].

Спираючись на проведені О.В. Харитонову, Б.А. Ясько [14], С.В. Камінською [7] дослідження зазначимо, що серед професійно-орієнтованих характеристик соціально-психологічної затребуваності особистості офіцера, як військового професіонала, важливими є: сформоване імпліцитне уявлення про свою здатність контролювати події й життєстійкість, відкритість до набуття нового досвіду, мотиви творчої активності та суспільної користі, інтернальний локус контролю, стресостійкість, саморегуляція, самостійність та проблемно-орієнтований копінг, розвинений адаптивний потенціал. При цьому у структурі професійної затребуваності показниками виступають: позитивне самоствавлення до себе – військового професіонала з високим потенціалом та авторитетом, приналежність до військово-професійного середовища, позитивне ставлення інших до себе як до значимого професіонала.

На нашу думку, наведені психологічні характеристики затребуваної особистості свідчать, що їй має бути притаманна розвинена досягнута професійна ідентичність та конструктивний перфекціонізм.

За результатами проведеного аналізу розроблена модель взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності офіцера (рис. 1).

Так взаємозв'язок перфекціонізму та змістових характеристик професійної ідентичності офіцера доцільно досліджувати за такими критеріями як: *когнітивно-рефлексивний, суб'єктно-особистісний, операційно-регуляційний, результативно-діяльнісний*. При цьому за умови розвиненого неконструктивного перфекціонізму високого рівня у офіцера, що впливатиме відповідно на *професійну ідентифікацію, застрягання на рівні невизначеної професійної ідентичності зі статусом мораторію, дифузному її прояві, доцільним є впровадження психологічного супроводження процесу оптимізації як перфекціоністських настанов офіцера так і розвитку професійної ідентичності*.

Серед показників *когнітивно-рефлексивного критерію* визначені такі як: рівень

розвитку перфекціонізму особистості (орієнтованого на себе, адресованого іншим, соціально обумовленого), перфекціоністські самопрезентації, професійна обізнаність («образ професії»), уявлення про себе-професіонала (професійний «Я-образ»), уявлення про професійну спільноту.

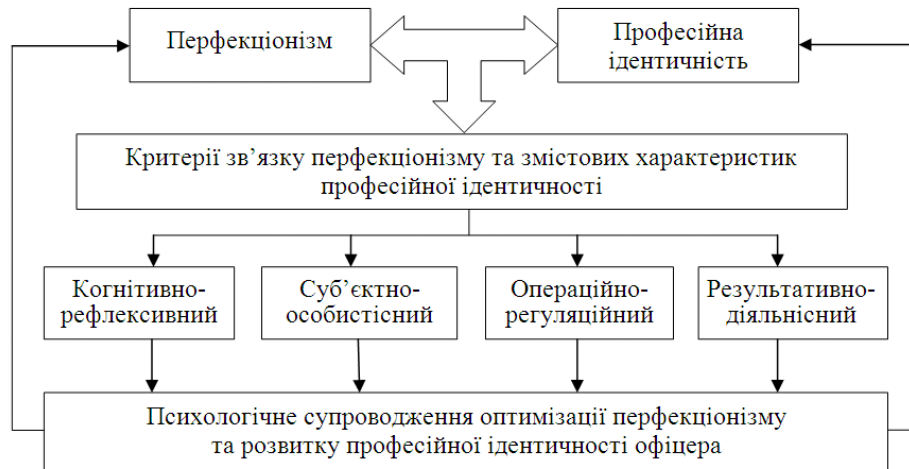

Рис. 1. Модель взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності офіцера

Серед показників *когнітивно-рефлексивного критерію* визначені такі як: рівень розвитку перфекціонізму особистості (орієнтованого на себе, адресованого іншим, соціально обумовленого), перфекціоністські самопрезентації, професійна обізнаність («образ професії»), уявлення про себе-професіонала (професійний «Я-образ»), уявлення про професійну спільноту.

Показниками *суб'єктно-особистісного* є: переживання професійної затребуваності, самоствалення до себе як компетентного та авторитетного професіонала, сприйняття ставлення інших до себе-професіонала, цілісність професійного «Я-образу», самоповага, професійна самооцінка.

Показниками *операційно-регуляційного критерію* визначено: змістові характеристики перфекціонізму, задоволеність реалізацією професійного потенціалу; ставлення до професійної спільноти (професійної приналежності), стилі професійної ідентичності, професійні домагання, професійні цілі, мотиваційна тенденція досягнення успіху (уникнення невдачі).

Показниками *результативно-діяльнісного* є: професійна компетентність, професійні досягнення, професійна ефективність, функціонально-рольова поведінка, уміння розв'язувати професійно-зумовлені задачі, професійний авторитет, оцінка результатів професійної діяльності.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, важливими індикаторами взаємозв'язку перфекціонізму та професійної ідентичності особистості офіцера є такі показники їх перфекціоністських настанов, як: професійні домагання, активна життєва позиція, впевненість у власних силах, здатність успішно орієнтуватися у нових життєвих ситуаціях, готовність до ризику, очікування від майбутнього і прагнення до реалізації мети, незалежність та орієнтація на власні стандарти, уявлення про діапазон власного потенціалу та результативність, задоволення від діяльності, що поєднується з проявами професійної ідентичності офіцерів, втілених в уявленнях про професію, про себе-професіонала й колег, самостваленні до себе як компетентного та авторитетного професіонала, сприйнятті ставлення інших до себе-професіонала, цілісності професійного «Я-образу», самоповазі, професійній самооцінці, переживанні професійної затребуваності. Емпіричне дослідження змістових характеристик

перфекціонізму як чинника розвитку професійної ідентичності офіцерів доцільно побудувати на основі розробленої моделі взаємозв'язку їх показників за когнітивно-рефлексивним, суб'єктно-особистісним, операційно-регуляційним, результативно-діяльнісним критеріями.

Список використаних джерел

1. Абульханова-Славская К.А. Психология и сознание личности / К.А. Абульханова-Славская. – Москва-Воронеж, 1999. – 320 с.
2. Блинова О.Є. Криза ідентичності особистості у нестабільні періоди розвитку суспільства / О.Є. Блинова // Вісник Одеського національного університету. – Том 18. Вип. 22. Частина 1. – Одеса: Астропринт, 2013. – С.30-38.
3. Борисюк А.С. Професійна ідентичність медичного психолога: соціально-психологічний аналіз: монографія / А.С. Борисюк. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2010. – 440 с.
4. Бороздина Л.В. Исследование уровня притязаний: [учебное пособие] / Л.В. Бороздина. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. – 103 с.
5. Золотарёва А.А. Перфекционизм в структуре саморегуляции личности / А.А. Золотарёва // Психология и Психотехника. – 2012. – Т. 42. – № 3. – С. 59-68.
6. Ильин Е.П. Работа и личность. Трудоголизм, перфекционизм, лень / Е.П. Ильин. – СПб.: Питер, 2011. – 224 с.
7. Камінська С.В. Соціально-психологічні чинники професійної маргінальності випускників вищих навчальних закладів: дис. канд. психол. наук : 19.00.05 / С.В. Камінська; ХДУ. – Херсон, 2016. – 216 с.
8. Лоза О.О. Особливості перфекціонізму як особистісної риси державних службовців: дис. канд. псих. наук : 19.00.01 / О.О. Лоза. – К., 2015. – 206 с.
9. Психологический словарь / [под общ. ред. А.В. Петровского, М. Г. Ярошевского]. – М.: Политиздат, 1990. – 494 с.
10. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів / [В.Б. Шапар, В.О. Олефир, А.С. Куфлієвський та ін.]. – Х.: Прапор, 2009. – 672 с.
11. Радзімовська О.В. Психологічні чинники розвитку професійної ідентичності учнів професійно – технічних навчальних закладів : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / О.В. Радзімовська; Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2017. – 309 с.
12. Словник української мови / Під ред. І.К. Білодіда. – [В 11 т.]. – Т. 2. Г–Ж. – К.: Наук. думка, 1971. – 552 с.
13. Титаренко Т.М. Життєві домагання особистості: феноменологічний та структурно-функціональний підходи / Т. М. Титаренко // Психологія і суспільство. – 2004. – № 4. – С. 128-145.
14. Харитоновна Е.В. Опросник «Профессиональная востребованность личности» (ПВЛ) / Е.В. Харитоновна, Б.А. Ясько // Практична психологія та соціальна робота. – 2010. – №7. – С. 45-57.
15. Черемних К.О. Професійний вимір самоздійснення особистості / К.О. Черемних // Наук. студ. із соц. та політ. психол.: зб. статей. – К.: Міленіум, 2007. – Вип. 16 (19). – С. 330-336.
16. Шнейдер Л.Б. Профессиональная идентичность: теория, эксперимент, тренинг: [учебное пособие] / Л.Б. Шнейдер. – М. МСПИ; Воронеж: МОДЭК, 2004. – 600 с.
17. Frost R.A comparison of two measures of perfectionism / Frost R., Heinberg R., Holt C. et al. // Pers. Individ. Differences. – 1993. – V. 14. – P. 119-126.
18. Hamachek D.E. Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism / D.E. Hamachek // Psychology. – 1978. – V. 15. – P. 27-33.

19. Mael F. Alumni and their alma mater: A partial test of the reformulated model of organizational identification / F. Mael, B. Ashforth // *Journal of Organizational Behavior*. – 1992. – Vol. 13. – № 2. – P. 103-123.

References transliterated

1. Abulkhanova-Slavskaya, K.A. (1999). *Psikhologhiya y soznanye lychnosti [Psychology and consciousness of personality]*. – Moskva-Voronezh [in Russian].
2. Blynova, O.Ie. (2013). Kryza identychnosti osobystosti u nestabilni periody rozvytku suspilstva [The crisis of identity in the unstable periods of the development of society]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu – Bulletin of Odessa National University, Vol. 18, 22, 30-38*. [in Ukrainian].
3. Borysiuk, A.S. (2010). *Profesiina identychnist medychnoho psykhologa: sotsialno-psykhologichnyi analiz [Professional identity of a medical psychologist: a socio-psychological analysis]*. – Chernivtsi: Knyhy [in Ukrainian].
4. Borozdyna, L.V. (1986). *Yssledovanye urovnia prytiazanyi [Investigation of the level of claims]*. – Moscow: Yzd-vo Mosk. un-ta [in Russian].
5. Zolotareva, A.A. (2012). Perfektsyonyzm v strukture samorehuliyatsyy lychnosti [Perfectionism in the structure of self-regulation of personality]. *Psikhologhiya y Psykhotekhnyka – Psychology and Psychotechnics, Vol. 42, 3, 59-68* [in Russian].
6. Ylyn, E.P. (2011). *Rabota y lychnost. Trudoholyzm, perfektsyonyzm, len [Work and personality. Workaholism, perfectionism, laziness]*. – SPb.: Pyter [in Russian].
7. Kaminska, S.V. (2016). Sotsialno-psykhologichni chynnyky profesiinoi marhinalnosti vypusknivkiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv [Socio-psychological factors of professional marginality of graduates of higher educational institutions]. *Candidate's thesis*. Kherson [in Ukrainian].
8. Loza, O.O. (2015). Osoblyvosti perfektsionizmu yak osobystisnoi rysy derzhavnykh sluzhbovtziv [Features of perfectionism as a personal trait of civil servants]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Petrovskiy, A.V. (Eds.). (1990). *Psychological dictionary*. – Moscow: Polytyzdat.
10. Shapar, V.B. (Eds.). (2009). *Psikhologichnyi tlumachnyi slovnyk naisuchasnishykh terminiv [Psychological explanatory dictionary of the most modern terms]*. – Kharkiv: Prapor [in Ukrainian].
11. Radzimovska, O.V. (2017). Psykhologichni chynnyky rozvytku profesiinoi identychnosti uchniv profesiino – tekhnichnykh navchalnykh zakladiv [Psychological factors of development of professional identity of students of vocational schools]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
12. Bilodid, I.K. (Eds.). (1971). *Dictionary of the Ukrainian language (Vols. 1-11, 2)*. – Kyiv: Nauk. dumka
13. Tytarenko, T.M. (2004). Zhyttievi domahannia osobystosti: fenomenologichnyi ta strukturno-funktsionalnyi pidkhody [Life-affirming personality: phenomenological and structural-functional approaches]. *Psikhologhiya i suspilstvo – Psychology and Society, Vol. 4, 128-145* [in Ukrainian].
14. Kharytonova, E.V. (2010). Oprosnik «Profesionalnaia vostrebovannost lychnosti» (PVL) [The questionnaire «Professional Demand for Personality» (PDP)]. *Praktychna psikhologhiya ta sotsialna robota – Practical Psychology and Social Work, Vol. 7, 45-57* [in Russian].
15. Cheremnykh, K.O. (2007). Profesiyni vymir samozdiisnennia osobystosti [Professional dimension self-realization of personality]. *Nauk. stud. iz sots. ta polit. psykhol. – Scientific studies on social and political psychology, Vol. 16, 19, 330-336* [in Ukrainian].
16. Shneider, L.B. (2004). *Profesionalnaia ydentychnost: teoriya, eksperyment, trenynh [Professional identity: theory, experiment, training]*. – Moscow: MSPY; Voronezh: MODEK [in Russian].
17. Frost, R. et al. (1993). A comparison of two measures of perfectionism. *Pers. Individ. Differences. Vol. 14, 119-126*.
18. Hamachek, D.E. (1978). Psychodynamics of normal and neurotic perfectionism. *Psychology. Vol. 15, 27-33*.

19. Mael, F. & Ashforth, B. (1992). Alumni and their alma mater: A partial test of the reformulated model of organizational identification. *Journal of Organizational Behavior*. Vol. 13, 2, 103-123.

Kuzina V.D. The model of interrelation between perfectionism and professional identity of the officer's personality. In the article psychological peculiarities of the empirical indicators of perfectionism and professional identity of the person in the researches of Ukrainian and foreign scientists are considered. The role of professional aspirations, active life position, self-confidence, ability to successfully orientate in new life situations, readiness for risk, expectations from the future and aspirations to realize the goal, independence and orientation to their own standards, ideas about the range of their own potential and effectiveness, satisfaction with the activity as indicators of the development of normal or pathological perfectionism. The significance of representations about the profession, about self-professional and colleagues, self-adaptation to itself as a competent and authoritative professional, perception of the attitude of others towards self-professional, the integrity of the professional «self-image», self-esteem, professional self-esteem, experience of professional demand for the development of professional identity of an officer's personality is determined. The model of the relationship between perfectionism and professional identity of the officer is developed on the basis of a holistic system of criteria and indicators. The model of the model is based on the correlation of indicators of perfectionism and professional identity with cognitive-reflexive, subjective-personal, operative-regulatory, performance-activity criteria.

Keywords: personality, perfectionism, professional identity, officer, military and professional activities, criterion, index, model.